

ONTDEK
de Oosterschelde

Nationaal Park
Oosterschelde

Lespakket over dieren en wieren Onder water in de Oosterschelde

Een lespakket voor groep 5 t/m groep 8

Colofon

Lespakket over dieren en wieren | Onder water in de Oosterschelde

Ontwikkeld door: MEC De Bevelanden en NME-Schouwen Duiveland i.o.v
de Nederlandse Onderwatersport Bond (NOB) en Nationaal Park
Oosterschelde in het kader van de WK Onderwaterfotografie 2015

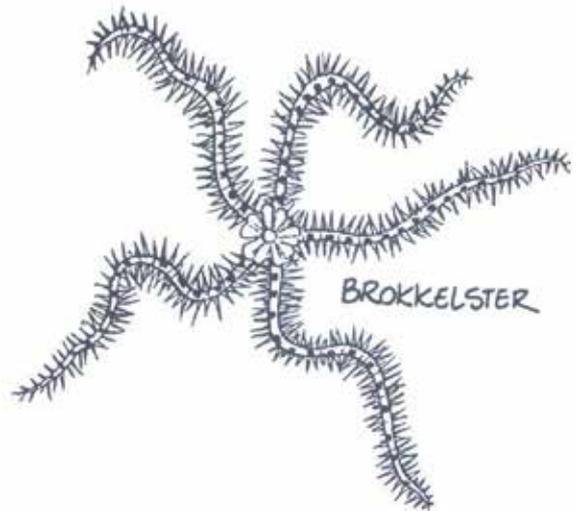
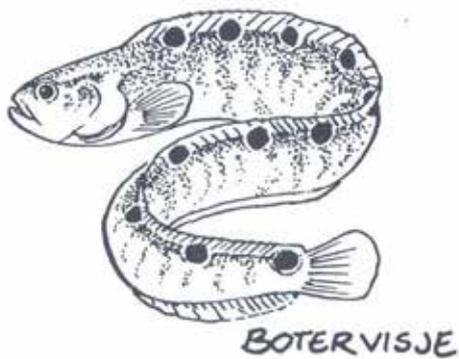
Illustraties: Danker-Jan Oreel

Foto voorblad: Edwin van der Sande

Vormgeving: Nilsson communicatiekunstenaars

Versie 2015

De Oosterschelde onder water

Inleiding

Elk kind heeft wel eens een mossel gezien of weet hoe een zeehond eruit ziet. Maar welke dieren er nog meer in het zoute water van de Oosterschelde voorkomen weten veel kinderen (en volwassenen) niet. Je ziet ze immers vanaf de kant niet of nauwelijks. M.b.v. dit lespakket ontdekken de leerlingen op een speelse manier de mooie, bijzondere en soms hele gekke dieren die leven in de Oosterschelde. Ook de wieren komen aan bod.

Doelgroep

Groep 5 t/m 8 BO

Doelstelling

De leerling wordt zich bewust van het onderwaterleven in de Oosterschelde.

De leerling is in staat een aantal dieren en wieren die voorkomen in de Oosterschelde te herkennen en te omschrijven.

Duur

Inleiding: 15 minuten
'Aquarium inrichten': 50 minuten
Presentaties: 60 minuten

Benodigheden

- het aquarium in delen (9x A4)
- introductiefilm:
https://www.youtube.com/watch?v=Lfh3Lov7_OQ
- Powerpoint presentatie: Onder water in de Oosterschelde

Zelf voor zorgen:

- kaart van Zeeland
(Google maps of een ouderwetse landkaart)
- internet en/of boeken
- lijm
- plakband
- tekenpapier
- kleurpotloden

Suggesties voor vervolgvactiteiten

Ga eens op excursie naar de Oosterschelde en maak gebruik van de belevingsrugzak (groep 5 en 6) of de leskist 'Natuur rond de Oosterschelde' (groep 7 en 8). Een educatieve vaartocht voor groep 5 en 6 op de Oosterschelde behoort ook tot de mogelijkheden. Dit materiaal is onderdeel van de doorgaande leerlijn van het Nationaal Park Oosterschelde te vinden op de site van uw regionale natuur- en milieu educatie centrum (NME-Schouwen Duiveland, NME Tholen, MEC De Bevelanden).

Lesverloop

Inleiding (15 minuten)

Laat uw leerlingen een kaart van Zeeland zien (googlemaps). Waar ligt de Oosterschelde en waar wonen de leerlingen. Wie is er wel eens bij, op of in de Oosterschelde geweest?

Toon het filmpje van ongeveer 5 minuten:

https://www.youtube.com/watch?v=Lfh3Lov7_OQ van het onderwaterleven in de Oosterschelde en/of laat de powerpoint presentatie zien.

Aquarium inrichten (50 minuten)

Verdeel de klas in 9 groepen. Iedere groep krijgt een wier en twee dieren toegewezen, een deel van het 'aquarium' en een antwoordblad.

Iedere groep gaat op zoek naar informatie over het wier en de twee dieren. Op www.ecomare.nl staan alle wieren en dieren genoemd, maar er kan natuurlijk ook gezocht worden in boeken.

De leerlingen maken van het wier en de 2 dieren een korte omschrijving (zie antwoordblad!) én een tekening. De 3 tekeningen worden in het aquarium geplakt en ingekleurd. De namen worden erbij geschreven.

Presentaties

Zijn de leerlingen klaar dan worden alle delen van het aquarium aan elkaar geplakt met plakband en opgehangen in de klas. Daarna presenteert ieder groepje zijn wier en de twee dieren aan de klas. De presentaties duren ongeveer 5 minuten per groep. Na afloop kan het aquarium in de klas blijven hangen.

Achtergrondinformatie voor de leerkracht

Alle dieren en wieren zijn voor de leerkracht al kort omschreven in de achtergrondinformatie.

Verdelen van de dieren en wieren per groepje

Groep 1

Tekening 1: Viltwier - Zeester - Doorschijnende zakpijp

Groep 2

Tekening 2: Zeesla - Oorkwal - Snotolf

Groep 3

Tekening 3: Darmwier - Zeekat - Botervisje

Groep 4

Tekening 4: Gezaagde zee-eik - Kreeft - Vlokkige zeeslak

Groep 5

Tekening 5: Blaaswier - Zandzager - Zeepaardje

Groep 6

Tekening 6: Japans bessenwier - Hooiwagenkrab - brokkelster

Groep 7

Tekening 7: Knotswier - Slibanemoon - Hondshaai

Groep 8

Tekening 8: Iers mos - Zeemuis - Japanse knotszakpijp

Groep 9

Tekening 9: Geweispons - Zeeappel - Zee anjelier

Voor de snelle slimmeriken zijn er nog 3 extra dieren over: Zeedahlia - Goudkammetje - Zeepok

Antwoordblad

Naam.....

Dit is een dier / wier

Zit het liefst in of op slik zand stenen hout water

Maak een omschrijving.....

.....

.....

.....

Naam.....

Dit is een dier / wier

Zit het liefst in of op slik zand stenen hout water

Maak een omschrijving.....

.....

.....

.....

Naam.....

Dit is een dier / wier

Zit het liefst in of op slik zand stenen hout water

Maak een omschrijving.....

.....

.....

.....

“ONDER WATER IN DE OOSTERSCHELDE”

Achtergrondinformatie over dieren en wieren voor de leerkracht

WIENEN

Viltwier

Viltwier is een donker gekleurd groenwier, dat op harde ondergrond groeit, onderin de getijdenzone. Met een loep is te zien dat viltwier bestaat uit talrijke, in elkaar vervlochten draden met een knotsvormige punt aan het eind. Deze draden bestaan uit een enkele cel met vele celkernen, zonder tussenwanden. Viltwier komt vrij algemeen voor in het deltagebied en in kleinere aantallen in de westelijke Waddenzee. Oorspronkelijk komt dit wier uit de Stille Oceaan, het is waarschijnlijk met schepen naar hier gekomen.

Zeesla

Tijdens een wadlooptocht zie je her en der zeesla groeien. ‘Flap’ noemden de vissers het. In Bretagne vormt dit groenwier een plaag. Het komt nog steeds algemeen voor in de getijdengebieden rond de Noordzee maar in de Waddenzee neemt hij de afgelopen decennia in aantal af. Dit komt omdat er minder meststoffen in het water zitten. Zeesla kan makkelijk losraken van zijn aanhechtingsplaats, dan groeit het gewoon door. Vaak vind je stukken afgestorven zeesla, verbleekt in de zon. Dat ziet eruit als wc-papier.

Darmwier

Darmwier kun je vinden aan de voet van zeedijken, maar ook op het wad, op het strand en zelfs in zoet water. Daar heet het flap. In Nederland worden zo'n tien soorten darmwier gevonden. Tot welke soort een exemplaar behoort is alleen te bepalen met een microscoop. Darmwieren zijn buisvormig en vertakt, maar het uiterlijk is afhankelijk van de groeiplaats.

Gezaagde zee-eik

Gezaagde zee-eik is een decoratief bruinwier. Het lijkt op blaaswier zonder drijfblazen, met een gezaagde rand. Het groeit op plekken die niet vaak droogvallen. Stompe alikruikjes en figuurzaagjes (een soort poliep) leven graag op zee-eik. In de Waddenzee komt het niet voor, in het Deltagebied is gezaagde zee-eik vrij algemeen.

Blaaswier

Blaaswier is meestal te herkennen aan de blazen. Door deze drijfblazen blijft het wier onder water verticaal staan. Blaaswier kan gevonden worden langs de dijken, op houten palen en op het wad. Daar hecht het zich vast op mosselen, stenen of andere objecten. Het wier kan zo'n halve meter lang worden. Het is olijfgroen tot bruingroen van kleur. Vroeger werd blaaswier gebruikt als mest en ook wel als medicijn tegen gewrichtspijnen, zwellingen en huidziekten. Soms heeft blaaswier geen blazen, en dan lijkt het erg veel op kleine zee-eik.

Japans bessenwier

Scheepsschroeven lopen vast, zeewaterinlaten en aquaria groeien dicht, en hopen wier liggen te rotten op het strand. Veel mensen hadden liever dat dit wier in Japan was gebleven, maar ja, het is door mensen ingevoerd, waarschijnlijk met transport van oesters. Japans bessenwier is sinds 1973 in de Noordzee aanwezig en sinds 1980 ook in de Nederlandse wateren. Het wier komt vooral veel voor langs rotskusten. Het Japans bessenwier kan enkele meters lang worden. Karakteristiek zijn de kleine drijfblazen - doorsnede tot 5 mm - aan het eind van korte steeltjes. Grote planten kunnen, als gevolg van hun drijfblazen, de stenen waar ze aan vastgehecht zijn optillen en verplaatsen.

Knotswier

Knotswier heeft grote, stevige drijfblazen, gevuld met gas, die ervoor zorgen dat de plant onder water rechtop blijft staan. Knotswier komt voor in de Noordzee en aan de Atlantische kusten. De soort hecht zich aan rotsen en stenen, midden tussen de laagwaterlijn en de hoogwaterlijn. Wanneer het wier losraakt kan het nog lang in leven blijven. Onder het knotswier groeien allerlei andere wiersoorten, die zonder beschutting op die hoogte in de getijdenzone zouden verdrogen. Ook biedt het wier beschutting aan kleine zeedieren.

Iers mos

Iers mos is een roodwier dat in groepen voorkomt op stenen en rotsen tot in ondiep water. Het wier is te vinden in de Atlantische Oceaan, de Noordzee en komt soms ook voor in de Oostzee. Iers mos wordt gebruikt om carrageen te winnen. Dat is een stof die voor ijsjes, pudding, worsten en zelf wordt gebruikt om ze stevig te maken.

Geweispons

De geweispons heeft sierlijke vertakkingen die vaak weer samengroeien waardoor de spons op een gewei lijkt. Als deze spons op een beschutte plek staat heeft hij dunne takken maar op minder beschutte plekken zijn de takken breder en platter. Op de takken zijn de uitstroomopeningen zichtbaar, waar de spons het in kleine gaatjes binnengezogen zeewater door naar buiten voert. De spons heeft dan in de tussentijd zijn voedsel uit het water gefilterd.

DIEREN

Zeedahlia

Zeedahlia's zijn grote dikke zee-anemonen die 10 tot 160 tentakels hebben. Tijdens het duiken kun je de zeedahlia heel makkelijk herkennen. Ze hebben strepen die vanuit de mond om de tentakels heen lopen. Soms zitten er ook strepen op de tentakels zelf. De mond van de zeedahlia zit in het midden. Hij heeft dikke lippen.

De zeedahlia komt aan de kust niet algemeen voor. Hij leeft altijd rond of beneden de laagwaterlijn op harde ondergrond; als je geluk hebt kun je ze op dijken of op pontons in jachthavens vinden. In de diepere delen van de Noordzee komt hij vrij algemeen voor op plekken waar het water hard stroomt. Heel soms leven ze ook op zachtere ondergrond.

Slibanemoon

Slibanemonen hebben een onopvallend gekleurde zuil, die je meestal niet ziet omdat hij ingegraven is. De tentakels kunnen allerlei kleuren hebben. Tijdens een storm of harde stroming komen slibanemonen soms los van de zeebodem en spoelen dan als slijmerige bolletjes aan op het strand. Als een slibanemoon schrikt, trekt hij zich snel terug in de zeebodem.

Zeeanjielie

De zeeanjielie is een vrij hoge zee-anemoon met veel dunne tentakels boven op de zuil. Aan de bovenkant heeft de zuil een opstaande rand. De zeeanjielie lijkt hierdoor op de kraag van een coltrui met een pruik erop. Je kunt zeeanjielies in groepen vinden van wel 500 exemplaren per vierkante meter. Alle anemonen in één groep hebben dezelfde kleur. Dit komt omdat zeeanemonen een kopie van zichzelf kunnen maken, door een stukje af te snoeren.

Zeeanjielies komen algemeen voor in de Noordzee, ze hechten zich vast op stenen rond de laagwaterlijn (bijvoorbeeld op strekdammen), maar ook op drijvende voorwerpen zoals wieren. Zeeanjielies kunnen goed tegen water met een lager zoutgehalte, en komen daarom ook voor in riviermondingen.

Oorkwal

Oorkwallen leven vaak in grote groepen in zee. Je kunt de oorkwal herkennen aan de vier 'oren' in het midden. Dit zijn de geslachtsorganen van de kwal. Ze zijn bij de mannetjes wit en bij de vrouwtjes roze. Oorkwallen hebben korte tentakeltjes aan de rand van de schijf en vier korte vangarmen rond de mond. Voor kleine zeedieren zijn de tentakels van een oorkwal giftig, maar mensen hebben er geen last van, omdat de netelcellen niet door onze huid heen kunnen steken.

Goudkammetje

Het goudkammetje leeft in een zelfgemaakt, taps toelopend kokertje van aan elkaar geplakt zand. Aan de brede kant van de koker, bij zijn kop, heeft hij een goudkleurig kammetje waarmee hij voedsel uit het zeewater zeeft. De worm leeft ingegraven in de zeebodem. Op het strand kun je ze vinden bij oostenwind.

Zandzager

De zandzager is een snelle roofworm. Hij jaagt op jonge schelpdieren en andere wormen, maar eet ook organisch afval en algen. Zandzagers zijn erg beweeglijk. In hun mond hebben ze een soort tong die ze snel naar buiten en weer naar binnen kunnen steken. Daarmee graven ze zich bliksemsnel in. Zandzagers zijn erg gevoelig voor strenge winters. Na zo'n winter kunnen ze jarenlang niet te vinden zijn. De zandzager is ook gevoelig voor verontreiniging met olie of oliehoudende boorspoeling.

Vlokkige zeeslak

De vlokkige zeeslak is een forse zeenaaktslak. Hij eet anemonen. Die anemonen hebben giftige netelcellen, maar daar heeft de zeeslak geen last van. Sterker nog, hij hecht de netelcellen van de anemonen vast aan de vlokken op zijn rug, waardoor hij zelf giftig is. Zo beschermt de vlokkige zeeslak zichzelf tegen vijanden. De vlokken dienen ook als kieuwen: ze nemen zuurstof op uit het zeewater.

De vlokkige zeeslak komt vrij algemeen voor in het Deltagebied en de Waddenzee. Hij leeft op stenen aan de laagwaterlijn tot op wel 800 meter diepte. Er moeten altijd zee-anemonen in de buurt zijn, anders heeft de zeeslak niets te eten. Grote volwassen exemplaren en eieren zie je in het voorjaar, de kleintjes komen in de nazomer.

Zeekat

Supersnelle kleurwisselingen, mysterieuze ogen en een spectaculair paartuueel. Een zeekat is een bijzonder dier. Deze inktvis heeft een groot rugschild. Dit rugschild dient, naast stevigheid, om het drijfvermogen te verhogen. Op het strand vind je vaak zulke rugschilden. In de dierenwinkel worden ze als 'zeeschuim' verkocht als kalkbron voor vogels. Zee-katten zijn een bang aangelegd, en daardoor moeilijk te houden in een aquarium.

Zeemuis

De zeemuis is een worm waar iedereen versteld van staat. Hij lijkt niet op een worm, maar ziet er eerder uit als een soort harige zeeaugurk. De rug is bedekt met korte viltige haren, afgezoomd met stugge stekels. Aan beide zijden heeft de zeemuis lange haren, die fantastische regenboogkleuren hebben. Zeemuizen leven half ingegraven in zandige bodems.

Gewone zeepok

De gewone zeepok is de meest voorkomende zeepok langs de Noordzeekust. De vorm is erg afhankelijk van de groeiplaats. Ze kunnen er uit zien als een plat kegeltje. Als ze in een dichte kluit bij elkaar leven worden ze langwerpig. Ook in naden en kieren tussen stenen raken ze vaak bekneeld tussen hun burens en groeien ze omhoog. Bijzonder feitje: bij de Noordpool in de buurt bevriest de zee vaak. Larven van de gewone zeepok komen dan vast te zitten in het ijs en

bevriezen ook. Ze kunnen echter enkele weken als ijsklontje overleven. Als ze eenmaal ontdooien leven ze gewoon verder.

De gewone zeepok kan zich vastzetten op alles wat hard is en in de getijdenzone te vinden is, zoals stenen, hout, ijzer, schelpen, en op grotere dieren zoals krabben. Ze hechten zich ook soms op grote bewegende dieren en objecten, bijvoorbeeld boeien, schepen en walvissen.

Hooiwagenkrab

Hooiwagenkrabben hebben lange dunne poten, vandaar hun naam. Ze komen langs de Nederlandse kust algemeen voor. De hooiwagenkrab kan zich meesterlijk vermommen, net als de spin. Aan de poten van de hooiwagenkrab zitten uitsteeksels, waar hij allerlei levend materiaal aan vastmaakt. Hij bedekt zich met zeewier, anemonen, sponzen of poliepen. Met zijn dunne poten en kleine lichaam valt hij niet op en met al die beesten op zijn poten lijkt hij op een stukje wandelend zeewier. Als hij toch gezien wordt dan schrikken de prikbeesten op zijn lichaam zijn vijanden vaak af.

Je vindt ze altijd tussen en op de begroeiing. Wel goed kijken: hooiwagenkrabben vallen tussen de planten niet op vanwege hun camouflagedoekje. Ze leven meestal in gebieden met wat hardere ondergrond, omdat hier vaak meer beschutte plekkjes te vinden zijn. Zo kun je ze vinden tussen zeewier, poliepen of sponzen die op rotsen, schelpenbodems en kiezelstenen groeien.

Zeekreeft

De zee-kreeft leeft het grootste deel van zijn leven alleen in een hol of gat, of onder een steen. Hij heeft grote scharen, en als er een vijand aankomt zal hij daar eerst mee dreigen. Als dat niet werkt kan hij heel hard achteruit zwemmen. Volwassen zee-kreeften kunnen langer dan 1 meter zijn. Zo groot worden ze in Nederland niet vaak, onder meer vanwege overbevissing. Zee-kreeften moeten vervellen om te kunnen groeien. Nadat ze verveld zijn hebben ze de bescherming van hun hol zeker nodig; hun nieuwe pantser blijft nog lang zacht, waardoor ze een makkelijke prooi zijn.

Zee-kreeften leven in de Noordzee en de Zeeuwse delta. Via de visafslag van Colijnsplaat werd in 2006 tienduizend kilo zee-kreeft verhandeld, afkomstig uit de Grevelingen en de Oosterschelde. Ze huizen meestal op rotsachtige ondergrond, waar ze zich kunnen verstoppen onder stenen. Soms vind je ze ook

wel op zandige bodems, zolang ze maar hollen kunnen graven. Het hol heeft een voor- en achteruitgang, zodat ze er in alle situaties uit kunnen kruipen.

Brokkelster

De brokkelster doet zijn naam eer aan, er brokkelen namelijk snel stukjes van de armen af. Gelukkig kan hij net als andere zeesterren nieuwe armen aan laten groeien als hij ze kwijt raakt. De brokkelster heeft naar verhouding een kleine schijf en grote armen. Ze kunnen allerlei mooie kleuren hebben. Met de ruig bestekelde armen filtert de brokkelster plankton uit het zeewater. Ze zijn erg gevoelig voor winterkou; na een strenge winter zijn ze zeldzaam.

Zeeappel

In tegenstelling tot die van andere, beruchte zee-egels uit de Middellandse Zee zijn de stekels van de zeeappel niet giftig. Maar het is toch niet verstandig om op een zeeappel te gaan staan: ze kunnen lelijk prikken. Zeeappels hebben een bijzondere mond, genaamd de 'lantaarn van Aristoteles'. Het is een soort grijparm met beweegbare tanden onderin. Het lijkt wel wat op zo'n grijparm van een kermisattractie waarbij je een horloge uit een bak moet vissen. Ze gebruiken hun mond om voedsel van de bodem los te schrapen, stukken voedsel af te bijten en om voedsel op te dreggen.

Zeeappels komen algemeen voor in de Noordzee, tot op 100 meter diepte. Vroeger werden ze ook veel in de kustwateren gevangen, maar sinds 1980 is de soort daar zeldzaam. Ze leven vooral op harde ondergrond, zoals strekdammen, pieren, dijken en wrakken. In de Oosterschelde komen zeeappels algemeen voor, vanaf de laagwaterlijn.

Gewone zeester

Als je een levende zeester op je natte hand legt, zuigt hij zich snel vast met zijn zuignapjes. Als je hem dan los wil maken, kost dat je flink wat moeite. Ze kunnen met die sterke zuignapjes zelfs mosselen openen. De zeester gebruikt zeewater om de zuigvoetjes aan te sturen. Op de bovenkant van de zeester zit een glad vlekje met kleine gaatjes erin, dit is zijn waterfilter. De mond van de zeester zit aan de onderkant, en zijn anus in het midden op de bovenkant. De gewone zeester is de meest algemene zeester in de Noordzee, deltaxwateren en Waddenzee. Je kunt ze vaak op mosselbanken en in de poeltjes op

strekdammen en zeedijken vinden, waar groepjes mosselen zitten. Ze leven vanaf de waterlijn tot op 650 meter diepte.

Doorschijnende zakpijp

De doorschijnende zakpijp heeft een dunne, gladde, slappe mantel. Hij is ook doorschijnend. Toch is de mantel erg taai. In de landen om Middellandse zee worden ze wel rauw gegeten door mensen. Ze snijden de mantel open en slurpen het dier naar binnen. Als je dat wil proberen moet je wel weten, dat sommige mensen er erg beroerd van kunnen worden! Die zijn er allergisch voor. Algemeen te vinden in het Deltagebied, ook in de Noordzee en Waddenzee, in havens op pontons, op boeien, stenen, boten, wrakken, poten van boorplatforms en dergelijke.

Knotszakpijp

De knotszakpijp komt uit oostelijk Azië. Hij is met schepen van daar naar Europa vervoerd in de jaren zeventig van de vorige eeuw. Het is een forse zakpijp die op een versmalde steel staat. In Korea wordt deze zakpijp door mensen gegeten. Ze leven in de Noordzee, de Waddenzee, en het Deltagebied, op stenen onder de laagwaterlijn en op pontons, drijvende voorwerpen, poten van boortorens en dergelijke.

Snotolf

Het bijzondere van de snotolf is de zuignap die ze onder de buik hebben zitten. Deze gebruikt de snotolf om zich vast te zetten op de zeebodem. De vis komt langs de Nederlandse kust vrij algemeen voor. Snotolven worden maximaal een halve meter lang en 5 kilogram zwaar. Ze eten zoöplankton en slakken die tussen stenen en wierden leven.

Ze geven de voorkeur aan een leefomgeving met veel stroming en een stenige ondergrond, waar ze zich met hun zuignap vast kunnen zetten. Ze komen echter ook in de zandige zuidelijke Noordzee voor.

Zeepaardje

Zeepaardjes zijn verwant aan de zeenaalden. Deze eigenaardige, maximaal 15 centimeter lange vissen leven tussen zeegrassen en wierden, waar zij zich met hun staart aan vastgrijpen. Ze leven voornamelijk van kleine kreeftachtigen en

vislarven. De eieren van zeepaardjes worden door het mannetje in een buidel meegesleept. Zeepaardjes leven vooral in de Middellandse Zee, maar worden de laatste jaren vaker gezien in de Waddenzee en de Oosterschelde.

Botervis

De botervis is in de Noordzee een algemeen voorkomende, kleine (tot 25 centimeter) kustvis, die zich graag ophoudt tussen rotsen (of basaltblokken van zeedijken) en in wrakken. Botervissen eten alle mogelijke kleine prooidieren, zoals garnalen, pissebedden, schelpdieren en wormen. Onder stenen laag in de getijdenzone kun je klonten van de gele, ronde eitjes van de botervis aantreffen.

Hondshaai

Hondshaaien zijn kleine, voor mensen ongevaarlijke haaien. De eieren van deze haai vind je soms in de vloedlijn op het strand. Ze zijn olijkleurig. Met de uitsteeksel aan de punten heeft het ei vastgezet aan een steen, een scheepswrak of aan wier. Meestal zijn de eieren die je op het strand vindt leeg. Er zit dan een scheur in waar de jonge haai door naar buiten is gekropen. Heel soms zit de haai er nog in. Door het doorschijnende eikapsel kun je die dan duidelijk zien zitten.

Hondshaaien leven in de buurt van zand- of modderbodems, het liefst op plekken waar ook wier groeit. Jonge hondshaaien geven de voorkeur aan ondiep water, volwassen dieren zitten liever in dieper water. Ze vormen geen scholen.

